

LIEFDE VOOR

rozen

Nicolien van Doorn

TERRA

Inhoud

INLEIDING

Symboliek
Sub rosa
Geheimtaal

01 DE GESCHIEDENIS VAN DE ROOS

Zeventiende eeuw
Keizerin Joséphine
1867: moderne rozen
David Austin

INTERVIEW JACQUES VERSCHUREN

Achterkleinkind van rozenkweker Hens Verschuren (1844-1918)

02 SOORTEN ROZEN

1. Wilde of botanische rozen
2. Grootbloemige rozen (theehybriden)
3. Trosrozen
4. Struikrozen
5. Klim- of leirozen
6. Engelse of Austinrozen
7. Oude of historische rozen
8. Heesterrozen of parkrozen
9. Miniatuur- en patiorozen
10. Bodembedekkende rozen
11. Stam- en treurozen

INTERVIEW STEVEN VAN DALEN

Eigenaar van rozenkwekerij De Wilde in Empe (voorheen Zutphen)

03 ROZEN KIEZEN

Bloem
Blad
Bloeiperiode
Kleur
Geur

- 11 Grondsoort en standplaats 64
12 Ziekteresistentie 64
14 Wel of geen stekels 64
14 Pot of kale wortels 67
Rozenbottels 68

INTERVIEW EMMELIE MOERKOERT EN ERIC HEES

Rozenbotteltuin De Put

INTERVIEW JOS EN CORRIE

Rozenbottelplukkers

16

20

20

23

23

24

04 ROZEN KOPEN

Keurmerken

INTERVIEW HANS VAN HAGE

Eigenaar van biologische rozenkwekerij De Bierkreek in IJzendijke

26

30

32

35

36

38

40

43

44

46

47

47

48

05 DE VEREDELAAR

Oculeren

INTERVIEW MARTIN VISSERS

Veredelaar van no-nonsense rozen

INTERVIEW HANS DE RUITER EN AD VAN ROOIJEN

Veredelaars van snijrozen en potrozen

76

80

82

86

90

92

98

06 ROZEN IN DE TUIN

De bodem en het planten

De plek

Hagen

Balkon en terras

INTERVIEW MARTJE VAN DEN BOSCH

Eigenaresse van De Tuinen in Demen, kleurenspecialist

Welke planten combineren goed met rozen?

Biodiversiteit

Openbaar groen

102

106

108

110

112

118

122

125

126

07 ROZEN VERZORGEN

- Voeding
- Water geven bij langdurige droogte
- Koppen
- Wilde scheuten
- Steunen en leiden van klim- en liaanrozen
- Snoeien
 - INTERVIEW ROGER WILLEGHEMS
 - Rozenliefhebber*
- Bescherming tegen vorst

08 ROZEN VERMEERDEREN

- Afleggen
- Stekken
- Zaaien

09 ZIEKTES EN BEESTJES

- Bladluizen
- Meeldauw (Echte)
- Meeldauw (Valse)
- Roest
- Rozenbloemknoprot
- Spint
- Sterroetdauw
- Trips

10 VAN BUITEN NAAR BINNEN

- Snijrozen
- Plukrozen

11 DE TOEKOMST VAN DE ROOS 172

- 134 INTERVIEW JESSICA KEET 178
- 134 *Bloemenarrangeur*

12 RECEPTEN 180

- 140 Potpourri 184
- 144 Rozenblaadjes drogen 185
- Rozenwater van gedroogde rozenblaadjes 186
- 148 Rozenwater van verse rozenblaadjes 187
- Rozendrankje 188
- Rozenpunch 189
- Rozenjam van rozenblaadjes 190
- Rozenboter 191

13 ROZENVERENIGINGEN 192

- 154 INTERVIEW MARNIX BAKKER 196
- 156 *Actief lid van de Nederlandse Rozenvereniging*

14 ROZENTUINEN 200

- 162 Rozentuinen in Nederland 203
- 163 Lijst met rozentuinen in Nederland, België, 206
- 164 Duitsland en het VK
- 165 INTERVIEW SABINE, TJEU, TINEKE, 208
- 165 EUGENIE EN MARIANNE
- Vrijwilligers van De Rozenhof in Lottum*

15 WEBSITES EN ADRESSEN 212

REGISTER 218

FOTOVERANTWOORDING 223
EN FOTOLOCATIES

COLOFON 224

'KONINGIN
ONDER DE
BLOEMEN'

4.

Inleiding

Rozen hebben alles, maar dan ook alles wat een bloem nodig heeft. De bloemblaadjes zijn fluwelig zacht en komen in bijna alle kleuren voor. De bloemen hebben verschillende vormen, van groot tot klein, van open tot gevuld, van rond tot spits. En zou er één andere plant zijn met zo'n enorme variatie in hoogte en breedte? Je hebt kruipertjes van 30 cm en klimmers die fluitend een dak bestormen. Met daartussenin iedere andere denkbare lengte en breedte. Daardoor is er voor elke tuin wel een passende roos te vinden. En dan hebben we het allerbeste nog niet eens gehad: de meeste rozen bloeien maanden achter elkaar en veel rozen verspreiden een goddelijke geur.

Een enorm pluspunt van rozen is bovendien dat ze stoffen bevatten die heilzaam zijn. Van de vrucht, de rozenbottel, worden jam en sauzen gemaakt die barsten van de vitamine C en antioxidanten. Uit sommige rozen kan rozenwater worden gedestilleerd, dat gebruikt wordt in de parfum- en farmaceutische industrie.

Geen wonder dat de roos al 2500 jaar bekendstaat als de 'koningin onder de bloemen'. De Griekse dichteres Sappho was de eerste die haar zo noemde. Daarmee bedoelde ze de wilde roos, die er nog lang niet zo gestroomlijnd uitzag als onze moderne, gecultiveerde rozen. Sindsdien is iedereen het erover eens: van alle bloemen is de roos de mooiste!

1. ROSA 'LOVELY ROMANZA'
2. ROZENBOTTELS
3. ROSA 'APRICOT QUEEN ELIZABETH'
4. ROSA 'GRACE'

LOURENS ALMA TADEMA
DE ROZEN VAN HELIOGABALUS (1888)

De geschiedenis van de roos

Rozen waren er al toen wij mensen nog nergens te bekennen waren

In China en Noord-Amerika zijn fossielen van rozenblaadjes teruggevonden die ongeveer veertig miljoen jaar oud zijn. Het waren 'wilde' rozen, met vijf (en soms vier) witte of roze bloemblaadjes rondom een plukje meeldraden. Deze voorouders van alle rozen waren alleen op het noordelijk halfrond te vinden, in Noord-Amerika, Europa en China. Ten zuiden van de evenaar komen ze van nature niet voor. Als je onze duinroos in gedachten neemt, krijg je een idee hoe zo'n roos eruit moet hebben gezien.

Toen de mens zich vele miljoenen jaren later had ontwikkeld tot een wezen dat het verschil tussen mooi en lelijk kon zien, werd de roos zijn favoriete bloem. In veel landen werden rozen gekweekt en vereerd. De keizer van China had ze vijf eeuwen geleden in zijn tuin staan. Niet alleen vanwege hun schoonheid en lekkere geur, maar vooral omdat de bloemen en de bottels hielpen bij problemen met de gezondheid. Ook de Perzen en de oude Grieken bestreden ziektes met rozenolie. In de middeleeuwen werden wilde rozen geplant in Europese kloostertuinen. Van de hondsroos (*Rosa canina*), de egelantier (*Rosa rubiginosa*) en vooral de apothekersroos (*Rosa gallica* 'Officinalis') maakten de monniken medicijnen en geurproducten.

Steven van Dalen, eigenaar van Rozenkwekerij De Wilde, gebruikt bij voorkeur de indeling naar groeiwijze, en dus niet die van afstamming. ‘Het lastige van de afstamming is dat die bij oude rozen door elkaar heen loopt,’ legt hij uit. ‘Dat maakt het zo onduidelijk, dat een strak regime niet werkt.’ Hij opent een lijvig boek waarin de rozen zijn ingedeeld naar afkomst. ‘Kijk, hier begrijpt niemand iets van,’ zegt hij. ‘Zodra je het gelezen hebt, ben je het alweer vergeten. Mijn doelgroep wil helemaal niet weten waar een roos vandaan komt. Wat mijn klanten belangrijk vinden is de hoogte, de kleur, dat-ie er tegen kan om bij de oprit te staan of dat-ie als haag kan dienen omdat ze last hebben van de buurkatten. Daarom vraag ik altijd eerst wat ze van plan zijn met hun nieuwe roos. Als ik dan hoor: “Ik wil de roos in een boom laten klimmen,” of “Ik zoek een lage struik”, dan weet ik waarnaar ze op zoek zijn. Al kan het gebruik van rozen ook wel eens in elkaar overlopen. Een grootbloemige roos kan in trossen groeien, dan zou het dus een trosroos zijn. En zelfs een klimroos is niet altijd een roos die per definitie de hoogte in moet. *Rosa ‘Compassion’* is een goede klimmer, maar kan ook solitair staan zonder dat je hem hoeft te leiden. En dan is het dus een struik.’

Maar goed, dat zijn uitzonderingen.

Hieronder wordt de roos ingedeeld naar de manier waarop deze groeit. Aan de benaming kun je alvast een beetje zien of de roos doet wat je ervan verwacht.

INDELING NAAR GROEIWIJZE

1. WILDE OF BOTANISCHE ROZEN

Al onze gecultiveerde rozen stammen af van wilde rozen. Wilde rozen zijn oersterk, groeien ook op arme grond en hebben niet veel verzorging nodig. Als je ze niet snoeit, groeien ze uit tot dichte, stekelige struiken waar vogels en andere kleinere dieren in kunnen schuilen. Als de struiken wat al te groot en wild worden, knip je er gewoon een stuk af. Ze zijn een goede keuze voor natuurtuinen en het openbaar groen, en zijn ook heel goed aan te planten als haag. De meeste wilde rozen hebben enkelvoudige bloemen waar bestuivers zoals bijen, hommels en zweefvliegen dol op zijn. Bovendien vormen ze in het najaar veel rozenbottels, waar je de vogels een plezier mee doet. En jezelf natuurlijk, want van die bottels kun je jam en chutney maken. Hebben wilde rozen ook nadelen? Jazeker, ze bloeien een week of vier en dat is een stuk korter dan de moderne doorbloeiers.

Bekende wilde rozen zijn de rimpelroos (*Rosa rugosa*), de egelantier (*Rosa rubiginosa*), de Franse roos (*Rosa gallica*), de mandarijnroos (*Rosa moyesii*; uit West-China, kwam in 1894 naar Europa) en *Rosa sericea f. pteracantha* (uit China, kwam in 1890 naar Europa). Wat opvalt aan deze roos zijn de 1-2 cm grote, felrode stekels. De duinroos (*Rosa spinosissima*) is inheems in Europa en krijgt violetzwarte bottels.

1. MANDARIJNROOS
(*ROSA MOYESII*)
2. *ROSA SERICEA F. PTERACANTHA*
3. DUINROOS
(*ROSA SPINOSISSIMA*)

Rozen ingedeeld naar groeiwijze

1. Wilde of botanische rozen
2. Grootbloemige rozen
3. Trosrozen
4. Struikrozen
5. Klim- of leirozen
6. Engelse rozen
7. Oude of historische rozen
8. Heesterrozen of parkrozen
9. Miniatuur- en patiorozen
10. Bodembedekkende rozen
11. Stam- en treurrozen

2. GROOTBLOEMIGE ROZEN (THEEHYBRIDEN)

Grootbloemige rozen, ook wel theehybriden genoemd, zijn ontstaan uit kruisingen van de doorbloeiende Chinese theerozen met andere groepen. Het zijn smalle struiken die 70-120 cm hoog kunnen worden. Ze hebben meestal één bloem aan het uiteinde van een stengel. Dat zijn grote gevulde bloemen die half juni beginnen te bloeien en daar pas diep in de herfst mee ophouden. Met hun lange rechte stelen en vaak sterke geur zijn ze heel geschikt als snijbloem in een vaas. Deze rozen zijn er in verschillende vormen en kleuren.

Populaire grootbloemige rozen zijn: 'Audrey Wilcox', 'Dame de Coeur', 'Just Joey', 'Peace' en 'Queen Elizabeth'.

1. ROSA 'JUST JOEY'
2. ROSA 'QUEEN ELIZABETH'

1. ROSA 'PERLE D'OR'
2. ROSA 'SCHNEEWITTCHEN'
(OF 'ICEBERG')

Polyantha of floribunda?

Polyantharozen zijn een kruising van de veelbloemige *Rosa multiflora* en de doorbloeiende Chinese theerozen. Floribundarozen zijn kruisingen tussen grootbloemige rozen en *Rosa polyantha*, waardoor de bloemen van de floribunda's groter zijn.

3. TROSROZEN

Ben je op zoek naar een roos die tot diep in de herfst veel bloemen produceert, dan ben je bij de trosroos aan het juiste adres. Je hebt trosrozen met veel kleine bloemetjes (polyantha's) of met wat grotere bloemen (floribunda's). Die zitten in trossen aan een steel en zijn wit, roze, rood of geel. De struiken blijven mooi compact en worden 40-80 cm hoog. Er zijn ook lage trosrozen die niet hoger worden dan 40 cm. Voorbeelden van floribunda's: 'Absolutely Fabulous', 'Apricot Nectar', 'Astrid Lindgren', 'Bonica', 'Burgundy Ice', 'Friesia', 'Hot Chocolate', 'Marie Curie', 'Poustinia', 'Prinses Claire van België', 'Schneewittchen' (of 'Iceberg'), 'Sexy Rexy', 'Valentine Heart'.

Polyantha's, met wat kleinere bloemen: 'Cécile Brunner', 'Crystal Fairy', 'Fairy Dance', 'Fairy King', 'Fairy Princess', 'Fairy Queen', 'Lovely Romanza', 'Lovely Fairy', 'Morsdag', 'Perle d'Or', 'The Fairy'.

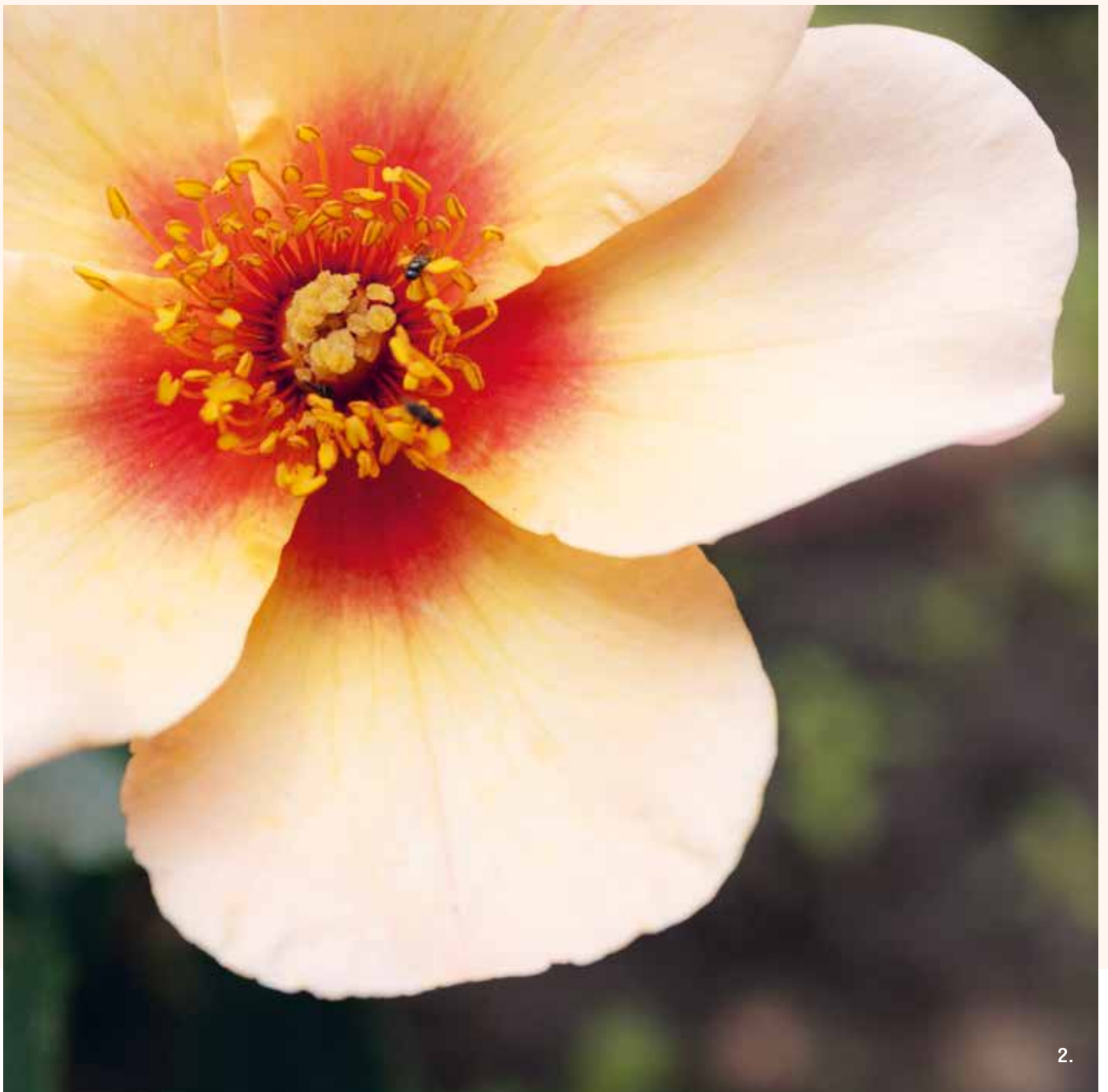
4. STRUIKROZEN

Struikrozen groeien groter en breder uit dan grootbloemige rozen en trosrozen. Veel struikrozen worden 1-1,5 m hoog, maar er zijn er ook die 2 m of meer halen, zowel in de hoogte als in de breedte. Ze zijn populair in grote borders en tuinen. Soorten die rechtop groeien zijn geschikt voor kleine tuinen en bloeiende hagen. De grotere struiken, zoals 'Westerland', kunnen ook gebruikt worden als lage klimmer tegen een muur.

Voorbeelden van struikrozen: 'Jacqueline du Pré', 'Nostalgie', 'Red Ballerina', 'Westerland'. En de Austin-rozen 'Gertrude Jekyll' en 'Golden Celebration'.

Persica- of hulthemia-rozen

In 2015 werd een nieuwe groep tuinrozen gelanceerd: de *persica-* of *hulthemia*-rozen. Het zijn compacte struikrozen die van oudsher voorkwamen in de woestijnen van het Perzische Rijk. De bloemen van deze 'nieuwe' roos zijn enkel

2.

en daardoor aantrekkelijk voor bijen en vlinders. Ze zijn er in de kleuren licht- en donkerroze, lilablauw, lichtgeel of zalmoranje. Typisch voor de *persica*-roos is de donkere vlek in het midden van de bloem. Die lijkt op een oog, waardoor het net is alsof de roos je aankijkt. De struik wordt ongeveer 60 cm hoog en kan goed tegen winterse kou en zomerse droogte. Hij is geschikt als tuinplant, maar past ook in een pot of bak op het balkon of terras. Nog een pluspunt is dat het een zelfschonende roos is. Dat betekent dat je

geen uitgebloeide bloemen hoeft te plukken om de bloei te verlengen. Op eigen kracht verschijnen er tot ver in het najaar nieuwe bloemen, die gevolgd worden door mooie bottels. Ideaal dus voor de 'makkelijke' tuinier.

1. ROSA 'GOLDEN CELEBRATION'
2. ROSA 'SMILING EYES'

5. KLIM- OF LEIROZEN

Klimrozen groeien – de naam zegt het al – de hoogte in. Maar dat doen ze alleen als ze worden opgebonden en geleid, want zichzelf ergens aan vasthechten, zoals klimop of wingerd, dat kunnen ze niet. Eigenlijk zou je ze dus niet ‘klimrozen’ moeten noemen, maar ‘leirozen’ – al denk ik dat veel mensen dan niet begrijpen wat je bedoelt. Klimrozen worden ten minste 2 m lang. Hoe soepeler hun takken zijn, hoe beter ze zich laten opbinden. Je kunt ze in een oude kale boom laten groeien, over een pergola, rozenboog, priegel of obelisk. Klimrozen doen het ook goed tegen een muur, maar hebben dan wel een rek nodig om overeind te blijven. Een handig systeem langs een gevel is een rek van rvs draad, dat buiten het groeiseizoen bijna onzichtbaar is.

Bij rozen die de hoogte in gaan wordt onderscheid gemaakt tussen klimrozen en liaanrozen (of ramblers). Klimrozen worden hooguit 3-4 m lang. Daar kun je dus een vrijstaand ornament mee laten begroeien. Sommige hebben stijve, opgaande takken; bij andere zijn de takken soepeler. Liaanrozen of ramblers groeien veel harder dan klimrozen en worden ook langer. Sommige blijven steken bij een hoogte van 4 m, maar er zijn er ook die de 20 m halen. Ze hebben dus veel ruimte nodig. De meeste ramblers bloeien maar één keer, maar doen dat wel heel uitbundig. Hun bloemen zijn over het algemeen kleiner dan die van klimrozen. Al zijn er ook doorbloeiende ramblers, en ramblers met grote bloemen, zoals ‘Albertine’. Veel ramblers produceren na de bloei grote hoeveelheden rozenbottels.

Bekende ramblers zijn ‘Bobbie James’ (10 m), ‘Kiftsgate’ (12 m) en ‘Seagull’ (6 m).

Veel klimrozen bloeien de hele zomer door, maar niet allemaal. De roze ‘Dorothy Perkins’ (6 m) en ‘American Pillar’ (3 m) bloeien eenmaal, maar wel heel uitbundig. Er zijn ook soorten die het goed doen op een plek waar minder zonlicht komt, zoals ‘Adélaïde d’Orléans’, ‘New Dawn’ en ‘Pink Cloud’. De zachtroze ‘New Dawn’ is bovendien heel goed te leiden.

Doorbloeiende liaanrozen (ramblers)

Ruim dertig jaar geleden introduceerde de Engelse rozenkweker Chris Warner een nieuwigheid: liaanrozen die meermaals bloeien. ‘Warm Welcome’ (1986), ‘Little Rambler’ (1995) en ‘Open Arms’ (1995) waren de eerste. Gevolgd door ‘Purple Skyliner’ en ‘Rambling Rosie’. Deze rozen worden 2-3 m hoog en zijn makkelijk te leiden, ideaal dus voor kleinere tuinen.

Een ramblerroos die eveneens doorbloeit is ‘Ghislaine de Féligonde’. En ook ‘New Dreams’ en ‘Perfume Dreams’ van veredelaar Martin Vissers doen dat.

Het Duitse veredelingsbedrijf Rosen Tantau heeft een Perennial-serie uitgebracht: ‘Perennial Blue’, ‘Perennial Blush’, ‘Perennial Domino’ en ‘Perennial Rosali’. De firma Kordes kon uiteraard niet achterblijven en bracht de Siluetta-reeks uit: ‘Crimson Siluetta’, ‘Lavender Siluetta’, ‘Purple Siluetta’, ‘Romantic Siluetta’, ‘Sunny Siluetta’ en ‘Sweet Siluetta’. Dit zijn allemaal sterke, gezonde ramblers die meermaals bloeien.

ROSA ‘PERENNIAL DOMINO’

6. ENGELSE OF AUSTIN-ROZEN

In het begin van de jaren 1960 besloot de Engelse veredelaar David Austin de voordelen van oude rozen te combineren met die van moderne rozen. Door ze te kruisen creëerde hij rozen die we kennen als 'Austin-rozen' of 'Engelse rozen'. Ze hebben de gevulde bloemvormen, kleuren en heerlijke geur van oude rozen, maar bloeien de hele zomer door. De meeste soorten worden grote struiken; andere zijn geschikt als heesterroos of klimroos, of als kuipplant voor op het balkon of het terras.

Een pluspunt van deze rozen is dat ze maar vier uur zon per dag nodig hebben in plaats van de gebruikelijke zes. Houd er wel rekening mee dat ze liever niet de volle laag van de middagzon over zich heen krijgen. De meest geschikte plek is ergens waar ze alleen 's ochtends of 's avonds direct zonlicht hebben.

Maar hoe mooi ze ook zijn en hoe lekker ze ook ruiken, Engelse rozen hebben ook minpuntjes. De bloemen zijn zo groot en zwaar dat de jonge takken doorbuigen en onder hun last kunnen bezwijken. Als de takken na verloop van tijd dikker zijn geworden, is dat probleem verholpen. Wat wel een blijvend probleem is, is dat de struiken zich weliswaar prima thuis voelen in het milde Engelse klimaat, maar dat een groot aantal het in onze strengere winters minder goed doet. Bovendien kunnen sommige Engelse rozen slecht tegen nattigheid. Als het lange tijd flink heeft geregend, gaat de knop rotten – de bloem plakt vast en gaat niet meer open. Bovendien zijn veel Engelse rozen niet resistent tegen ziektes en plagen zoals meeldauw en sterroetdauw.

1. ROSA 'DARCEY BUSSELL'
2. ROSA 'CHARLES AUSTIN'
3. ROSA 'HERITAGE'
4. ROSA 'LEANDER'
5. ROSA 'IMOGEN'

Enkele populaire Engelse rozen

'The Alnwick Rose'
 'Charles Austin'
 'Compassion'
 'David Austin'
 'Darcey Bussell'
 'Gertrude Jekyll'
 'Heritage'
 'Imogen'
 'Jubilee Celebration'
 'Lady of Shalott'
 'Leander'
 'Queen of Sweden'

1.

7. OUDE OF HISTORISCHE ROZEN

‘Oude’ of ‘historische’ rozen zijn gecultiveerde (= veredelde) rozensoorten. Door Europese en Chinese rozen met elkaar te kruisen ontstonden soorten die – samen met variëteiten die er al waren – ‘oude’ of ‘historische’ rozen worden genoemd. De benaming ‘oud’ wordt gebruikt, omdat de meeste van deze rozen er al waren vóór de komst van de ‘moderne’ rozen in 1867.

Historische rozen zijn op te delen in twee subcategorieën: de oude rozen van Europese afkomst die maar één keer per jaar bloeien, en de groep die is ontstaan uit kruisingen tussen Europese en oosterse rozen die tot diep in de herfst bloeien. Historische rozen hebben dichtgepulde, meestal heerlijk geurende bloemen in wit, roze en purper. Toen in de twintigste eeuw modernere soorten met meer uitgesproken kleuren als rood, geel en oranje populair werden, dreigden de ‘oude’ rozen uit de tuinen te verdwijnen. Liefhebbers van juist deze rozen hebben ervoor gezorgd dat een groot aantal toch behouden is gebleven. De laatste tijd lijkt het er zelfs op dat de historische rozen met hun struikachtige groei, volle bloemvorm en heerlijke geur steeds populairder worden.

Bekende oude rozen zijn: ‘Blush Noisette’, ‘Comte de Chambord’, ‘Ferdinand Pichard’ (met gestreepte bloemen), ‘Honorine de Brabant’, ‘Gruss an Aachen’, *Rosa chinensis* ‘Viridiflora’, ‘Rose de Rescht’, ‘Charles de Mills’, *Rosa gallica* ‘Officinalis’, *Rosa gallica* ‘Versicolor’ (met gestreepte bloemen), ‘Ulrich Brüner Fils’ en ‘Zéphirine Drouhin’.

1. ROSA ‘ROSE DE RESCHT’
2. ROSA ‘BLUSH NOISETTE’
3. ROSA ‘FERDINAND PICHARD’

8. HEESTERROZEN OF PARKROZEN

Elke moderne roos die niet in een bepaalde categorie past, wordt 'heesterroos' of 'parkroos' genoemd. Het zijn de grotere en bredere struik- en trosrozen. Ze zijn sterk, kunnen 2-3 m hoog worden en hebben veel enkelvoudige bloemen die in trossen bij elkaar staan. Bijna alle heesterrozen zijn doorbloeiend.

Heesterrozen hebben heel veel pluspunten. Om te beginnen kun je er alle kanten mee op. Je kunt er grote vakken mee beplanten of een ondoordringbare haag van maken; vandaar dat je ze vaak tegenkomt in het openbaar groen. De meer opgaande soorten kun je tegen een schutting planten of toepassen als laagblijvende klimroos. Heesterrozen zijn niet erg vatbaar voor ziektes, ze zijn prima met andere planten te combineren, ze doen het goed in de halfschaduw en ze hebben weinig onderhoud nodig.

De volgende heesterrozen zijn heel gezond en bloeien, als je de uitgebloeide trossen wegnijpt, van vroeg in het seizoen tot diep in de herfst: 'Angela', 'Bonica', 'Lavender Dream', 'Pearl Drift', 'Penelope', 'Purple Breeze', 'Rosy Cushion', 'Rush', 'Symphonica', 'Westzeit', 'White Fleurette'.

ROSA 'LAVENDER DREAM'

9. MINIATUUR- EN PATIOROZEN

Miniatuurrozen zijn struikjes die meestal niet hoger worden dan 30-40 cm. Ze zijn geschikt als bodembedekker, maar doen het ook goed in een pot of bak. Ze hebben veel vertakkingen en bloeien met kleine bloemen die in trossen bij elkaar staan. Miniatuurrozen zijn vanaf 1930 ontstaan uit kruisingen tussen korte Chinese rozen en polyantha-rozen. Omdat ze vervolgens gekruist werden met allerlei andere typen rozen, zijn er miniatuurrozen die lijken op miniatuurtheehybriden, miniatuur-mosrozen en miniatuurklimrozen. Sommige zijn zelfs als stamroos verkrijgbaar. Patiorozen zijn iets groter dan miniatuurrozen. Miniatuur- en patiorozen bloeien uitbundig en zijn heel geschikt voor kleine tuinen, bakken, kuipen en potten.

Voorbeelden zijn: 'Chili Clementine', 'Lupo', 'Poppy Rose', 'Riverdance', 'Starlet Melina', 'Sweet Dream' en 'Topolina'.

10. BODEMBEDEKKENDE ROZEN

Bodembedekkende rozen worden niet hoger dan 50-60 cm, maar kunnen zich met hun lange, soepele twijgen wel meer dan 1 m uitstrekken. Omdat ze weinig onderhoud nodig hebben en met hun takken en bladeren hele vakken kunnen vullen, zijn ze geschikt voor 'moeilijke' stukken in de tuin. Na twee jaar is een helling of perk ermee dichtgegroeid en heb je geen last meer van onkruid. Als je ze (eens in de vier jaar) wilt snoeien, pak je een heggenschaar of bosmaaier en kortwiek je ze tot op 5-15 cm van de grond.

Bodembedekkende rozen doen het ook goed in potten of in hanging baskets, zoals 'Alcantara', 'Alpenglühén', 'Amber Sun', 'Apfelblüte', 'Aspirin Rose', 'Félicité et Perpétué', 'Fil des Saisons', 'Green Summer', 'Happy Chappy', 'Heidekönigin', 'Heidetraum', 'Innocencia', 'Knirps', 'Larissa', 'Laura Ashley', 'Loredo', 'Magic Meidiland', 'Mirato', 'Neon', 'Pretty in Pink', 'Rosy Cushion', 'Rosy Carpet', 'Schneeflocke', 'Queen Mother', *Rosa pimpinellifolia*, 'Stadt Rom' en 'Tapis Volant'.

Een interessante nieuwe bodembedekker is *Rosa* 'Chewcreepy' syn. 'Centre Stage' van Chris Warner. In 2024 wordt deze roos, aanvankelijk in kleine aantallen, gekweekt door rozenkwekerij Jac. Verschuren-Pechtold.

11. STAM- EN TREURROZEN

Een stamroos is een gewone roos die op ooghoogte is geënt (een ander woord hiervoor is 'geoculeerd') op een onderstam van een wilde soort, zoals *Rosa canina* of *Rosa rugosa*. De onderstam groeit niet meer in de lengte, maar wordt wel elk jaar dikker. De rozen die op de onderstam worden geoculeerd zijn soorten die door de mens zijn gekweekt, zoals grootbloemige rozen, trosrozen, miniatuur- en patiozen of historische rozen. Op de hogere stammen zitten vaak klimrozen, die dan mooi naar beneden hangen. Een stamroos doet het ook in een pot.

Voorbeelden van stamrozen: 'Alcantara', 'Annapurna', 'Global Hit', 'Heilige Elisabeth', 'Ingrid Bergman', 'Leonardo da Vinci', 'Princesse Charlène de Monaco', 'Schneewittchen', 'The Fairy' en 'Virgo'.

Een treurroos ontstaat wanneer een klimroos met lange, buigzame takken op een 140 cm hoge onderstam wordt geoculeerd. Doordat ze geen houvast hebben, gaan de twijgen hangen en ontstaat de treurvorm. Zorg dat de roos aan een stevige paal verankerd wordt. Bekende treurrozen, die ook vaak op begraafplaatsen worden geplant, zijn: 'Albéric Barbier', 'Charmant', 'Excelsa', 'Jasmina' en 'Satina'.

ROSA 'LEONARDO DA VINCI'

‘WIJ VERMEERDEREN DE ROZEN DIE DE VEREDELAARS GEMAAKT HEBBEN. WIJ ZIJN DE LAATSTE SCHAKEL IN HET KWEEKPROCES’

Steven van Dalen

EIGENAAR VAN ROZENKWEKERIJ DE WILDE
IN EMPE (VOORHEEN ZUTPHEN)

Zeg je ‘rozenkwekerij’, dan zeg je ‘De Wilde’. Iedereen die iets met rozen heeft, kent de Zutphense kwekerij, die overigens niet langer in Zutphen te vinden is. In oktober 2022 heeft Steven van Dalen, eigenaar van De Wilde, zijn bedrijf verkocht aan de gemeente Zutphen. ‘Ik moest weg. Zutphen heeft de grond nodig voor woningbouw. Dat speelde al jaren; de volgende stap was onteigening geweest.’ Hij is bewust op zoek gegaan naar een vestiging dicht in de buurt, en kweekt zijn tuinrozen nu in het buitengebied van Empe, ten westen van Zutphen. Wat eveneens veranderd is, is dat hij geen snijbloemen meer verkoopt. ‘Ik moest een keuze maken: ga ik door met alles, of niet? Ik heb besloten het mezelf iets makkelijker te maken. Ik verkoop tuinrozen online en op vrijdag en zaterdag is de kwekerij open.’

Rozenkwekerij De Wilde bestaat al meer dan honderd jaar, al geldt dat feitelijk niet voor de vestiging in Zutphen. ‘Mijn opa is in de jaren 1960 in Zutphen begonnen met het kweken van groente,’ vertelt Steven. ‘Daarna kweekte mijn vader coniferen, heideplanten, snijchrysanthen en aardbeien. Begin jaren 1990 zijn hij en ik begonnen met snijrozen.’ Ondertussen had je in Bussum kwekerij De Wilde, die daar al vanaf 1921 tuinrozen kweekte. ‘Toen zij in 2003 weg moesten uit Bussum, zijn we samengegaan en is het één

bedrijf geworden. Omdat De Wilde een bekende naam was in de rozenwereld, hebben we die naam aangehouden.’ Steven is er langzaam ingegroeid. ‘Rond 1998 zijn mijn ouders gaan afbouwen. En nu breekt er met de verhuizing naar Empe dus weer een nieuwe fase aan.’

Zijn klanten hebben de keuze uit meer dan 800 soorten tuinrozen, waarvan het merendeel verkocht wordt via internet. ‘Sommige mensen weten precies welke roos ze willen hebben,’ zegt Steven, ‘maar de meesten komen hier met een vraag. Ze willen weten welke roos in een boom of tegen een rek kan klimmen. Of welke roos geschikt is als haag, omdat ze last hebben van de buurkatten. Met dat soort vragen kun je het best bij een gespecialiseerde kweker terecht. In tuincentra is de vakkennis verdwenen. Die hebben ze ook niet nodig, want een tuincentrum is funshopping geworden. De consument komt er voor een lounge-set en neemt en passant een roos in pot mee.’

De Wilde koopt stekjes en geoculeerde rozen, en kweekt die op. ‘Wij vermeederen de rozen die de veredelaars gemaakt hebben. Wij zijn de laatste schakel in het kweekproces.’ Bij het bepalen welke rozen hij wel en welke hij niet aanbiedt, stelt Steven zichzelf de vraag: Wat voegt het toe? ‘Als ik honderd rozen heb, wat moet ik dan met honderdtwintig

rozen? En wat moet ik met gele rozen als ik ze niet verkoop? Vroeger gooide je de niet-verkochte rozen weg. Maar in tijden van recessie maak je andere keuzes, anders ga je kopje onder. Omdat alles zo duur is geworden, wil ik alle rozen verkopen. De vraag is: kan ik met wat ik doe iedereen tevreden stellen? Want je wilt dat iedereen wat kan vinden bij jou. De kunst is om niet alle soorten te kweken, want dat kost geld. Vergelijk het maar met een restaurant dat tien soorten vis en tien soorten vlees aanbiedt: voor je het weet kom je om in je voorraad. Ik weet welk percentage ik ongeveer kwijtraak en daar koop ik op in. Maar ik wil ook aparte soorten hebben. Mooie parse, zoals 'Indigoletta' of 'Rhapsody in Blue' bijvoorbeeld. En mijn persoonlijke favorieten natuurlijk, zoals 'Compassion' en 'Guirlande d'Amour', allebei klimmers.'

1. BESTELLINGEN VERZAMELEN VOOR VERZENDING
2. ROSA 'BONICA'
3. ROSA 'INGRID BERGMAN'

In Nederland worden ongeveer tweeduizend rozenvariëteiten te koop aangeboden. ‘Elk jaar komen veredelaars met ongeveer vijftig nieuwe soorten,’ zegt Steven. ‘Maar het kan wel tien jaar duren voordat mensen naar zo’n nieuwe roos vragen. Ze willen toch het liefst een soort die ze kennen, zoals ‘Bonica’, ‘Ingrid Bergman’ of ‘The Fairy’. Het is heel lastig om daar met een nieuwe roos tussen te komen; het lukt bijna niet om daar bekendheid aan te geven. Wat ook niet helpt, is dat hoveniers tijdens hun opleiding vijf soorten te horen krijgen, en dat is het dan. Zelfs rozen die jarenlang getest worden en prijzen winnen, zoals Excellence-rozen, komen niet aan bod. Zo’n prijsuitreiking is een momentopname; ik let er niet eens op. En het interesseert mensen geen zak. Het gros heeft een postzegeltuin en wil roze, rood en sterk. Wat ook meespeelt is dat mensen een ander idee van tuinieren hebben dan vroeger. Dat verandert door de jaren heen. Tegenwoordig hebben veel mensen geen zin of geen tijd, of allebei.’ Volgens hem loopt het aantal rozenkwekers hard achteruit. ‘Twintig jaar geleden waren er zo’n tachtig kwekers, tien jaar geleden waren het er vijftig en daarvan zijn er ongeveer

vijftien over. Omdat er steeds minder kwekers zijn, krimpt het assortiment. Als een kweker een bepaalde roos twee jaar lang niet verkoopt, haalt hij hem eruit. Dan bestaat die soort nog wel, maar wordt hij niet meer verkocht. Je kunt niet tot in het oneindige blijven kweken. Je kiest voor een bepaald assortiment dat rendabel is. Dat is gunstig, want zo blijven de sterke soorten over, de soorten waar vraag naar is.’ Waar moeten mensen bij het kopen van een roos op letten? ‘Dat de roos niet ziektegevoelig is. Dat hij biologisch is geteeld, doorbloeit en geur heeft. De kleur van de bloem is natuurlijk ook belangrijk. De mensen kiezen meestal roze, wit en rood. In die volgorde. Dan komt er een hele tijd niets, daarna komt geel. Geel is een lastige kleur, je moet je tuin er op aanpassen.’ Heb je het over doorbloeïend en geur, dan kom je al gauw terecht bij Engelse rozen, die vanaf de jaren 1960 door David Austin zijn ontwikkeld. ‘De voordelen van Engelse rozen zijn inderdaad dat ze doorbloeien, lekker ruiken en mooi blad hebben,’ somt Steven op. ‘Maar ze hebben ook nadelen. Ze hebben slappe takken, de bloemknop hangt naar beneden en ze zijn gevoelig voor meeldauw. Er wordt wel gezegd dat dat

Pyrethrine en Rosacur

Pyrethrine is een insecticide van natuurlijke oorsprong dat erkend is in de biologische teelt. Het bestaat uit verschillende werkzame stoffen, zodat de insecten geen resistentie ontwikkelen tegen het middel. Het wordt snel afgebroken en heeft een geringe milieubelasting. Nadelen zijn er ook: pyrethrine doodt behalve schadelijke ook de nuttige insecten. En het heeft een korte werkingsduur, waardoor het regelmatig moet worden toegepast.

Rosacur bevat de werkzame stof tebuconazool, die effectief is tegen schimmelziektes zoals sterroetdauw, meeldauw en roest. Tebuconazool heeft een vrij lage acute toxiciteit.

sinds 2000 verbeterd is, maar dat is niet zo. Engelse rozen hebben het gevoelige blad van oude rozen, waar schimmels op gedijen.'

Het woord 'schimmel' is gevallen. Dat roept de vraag op hoe een kwekerij als De Wilde die bestrijdt. 'Onze rozen zijn niet biologisch,' geeft Steven toe. 'Het is technisch lastig om rozen biologisch te telen. Om ze gezond te houden moeten ze de juiste voeding hebben, anders wordt het niets. Bij ons worden ze organisch bemest, maar in onze zandgrond spoelt dat makkelijk uit. Eén keer per jaar, in het voorjaar, gebruik ik Osmocote. Dat is zo biologisch mogelijk.' Voor de geoculeerde rozen geldt bovendien dat je als kweker niet weet hoe de onderstam is behandeld. 'Als de onderstam niet biologisch is gekweekt, is de roos niet biologisch. Maar dat is

Merkenrecht en kwekersrecht

Het merkenrecht beschermt de naam van de roos voor een periode van tien jaar, en kan daarna onbeperkt verlengd worden. Door inschrijving in het merkenregister heeft een kweker het recht anderen te verbieden zijn merk te gebruiken. Maar andere mensen kunnen dezelfde roos wel onder een andere naam op de markt brengen. Merkenrecht wordt aangegeven met R (in een rondje) of TM achter de naam van de roos. Het ® symbool staat voor 'registered trademark', het ™ symbool komt uit de VS en staat voor 'trademark'.

Als een kweker jarenlang bezig is geweest met kruisen en eindelijk een mooie nieuwe roos heeft gecreëerd, laat hij deze patenteren. Andere kwekers die deze roos in hun assortiment willen opnemen om haar te vermeerderen, moeten een vastgesteld bedrag (licentiebedrag) betalen aan de kweker die de roos heeft 'gemaakt'. Kwekersrecht voor rozen duurt 25 jaar en zorgt ervoor dat anderen de roos alleen maar mogen vermeerderen als er een licentiecontract is met de eigenaar van het kwekersrecht. Kwekersrecht wordt aangegeven door achter de naam PBR te vermelden (Plant Breeders' Rights).

haast niet te traceren.' Spuiten doet hij zo min mogelijk. 'Die middelen zijn er ook steeds minder, en biologische middelen zijn net zo effectief. Wij gebruiken Pyrethrum tegen luizen en Rosacur tegen schimmel.'

ROZENKWEKERIJ DE WILDE

Ganzekolk 7, 7399 AK Empe

Openingstijden vrijdag en zaterdag van 9.00 tot 17.30 uur.

www.dewilde.nl